

Hinsidig klang

Med hjelp av selvspillende pianoer kan vi høre døde komponister spille sin egen musikk i levende live. Eller kan vi?

Del denne artikkelen: [f](#) [e](#) [✉](#) [★](#) | [+](#) Mer

Av Magnus Andersson

Vekket til live: Norges nasjonalkomponist Edvard Grieg døde i 1907, og den australske komponisten Percy Grainger (bildet) døde i 1961. Likevel er de aktuelle med ferske innspillinger sammen med Kristiansand Symfoniorkester.

Mange komponister ville i dag blitt ansett som inkompetente hvis vi hadde kunnet høre hvordan de spilte sin egen musikk. Den australske komponisten Percy Grainger (1882-1961) er ikke Edvard Grieg (1843-1907), men Norges nasjonalstolthet gikk svært langt i å prise den australske pianistens tolkninger for å fremvise nye aspekter ved maestroens klaverkonsert. Prosjektet til Kristiansand Symfoniorkester (KSO) er genialt tenkt. Med hjelp av en autoritet på ulike former for selvspillende pianoer, entusiastene Rex Lawson, får vi høre en fremførelse med den døde Grainger som spiller sammen med Rolf Gupta og KSO.

Tid. Den mest slående forskjellen mellom den gang og i dag er hvordan Grainger tenker tid. Når vi i dag snakker om avvik i tid, er det fremfor alt rubatoer (tempovariasjoner, red.anm.) vi snakker om. Vi snakker om hvordan musikere venter litt for å fremheve toner, og om timing som kort og godt kan oversettes til *groove*. Vi har også ritardandoer (gradvis langsommere, red.anm.) og accelerandoer (gradvis hurtigere, red.anm.), og musikere streber etter å gjøre disse så organiske som mulig. Grainger er et fremmedelement i vår tid fordi han noen ganger foregriper nye fraser og motiver. I dag ses det som et tegn på nervøsitet eller dårlig smak, men i Graingers og Griegs univers var det slik man gjorde det. Dessuten hører vi

mange «rykk», der han setter av sted i et raskere tempo.

Smak. Det er vanskelig å felle en kritisk dom over tolkningen. Mest av alt demonstrerer utgivelsen at smak er tidsbestemt. Det betyr ikke at smak er fullstendig subjektivt, med fagkunnskap er det langt på vei mulig å skape konsensus om hva som er godt og ikke. Likevel, det kan til enhver tid herske motstridende fellesforståelser, og når vi i tillegg overskrider store tidsspenn risikerer vi å bli fullstendig desorientert. Jeg skjønner ikke kodene i Graingers innspilling, men jeg er svært fascinert av dem som uttrykksmidler som kan gjøres levende i dag.

Orkesteret. Det er imponerende hvordan Gupta får sitt orkester til å spille sammen med pianorullen («notene» til det selvspillende pianoet). Orkestertolkningen er dessuten gjennomført, men ikke på Graingers måte. Gupta følger for så vidt solisten upåklagelig, men orkesteret mangler initiativ. Orkestersatsen mangler rykkene i tempo, foregripelsen av nye fraser, og det *groover* mer på vår moderne måte i tempovariasjonene.

Interessant. Det er innspillingen med Grainger som er mest interessant på utgivelsen, selv om **Grieg** kommer til orde i noen lyriske stykker. All ære til Lawson, men han er ikke kapabel til å lese Griegs tanker eller å kopiere hans kunstneriske integritet. Fiolinsonaten i c-moll er mest en kuriositet. Der er Lawson herre over både dynamikk og rubato, og resultatet blir en ganske konvensjonell innspilling, helt befridd fra de historisk idiosynkratiske kunstneriske valg som vi finner i a-mollkonserten. Vi hører altfor lite i offentligheten fra fiolinisten Øyvind Bjorå. La oss håpe at Bjorå får en mer dynamisk og bokstavelig talt levende samspillpartner neste gang han er å høre på cd. Klaverkonserten gjør denne platen til et meget interessant dokument, og til noe enhver klassisk interessert lytter burde ha i sin hylle.

ANMELDELSE

Grieg og Grainger (pianoruller), Rex Lawson (selvspillende **piano**), **Kristiansand**

Symfoniorkester, Rolf Gupta (dir.), Øyvind Bjorå (fiolin)

Grieg: *Klaverkonserten, Lyriske Stykker, Fiolinsonate nr. 3*

2L. 2009

Publisert 23. oktober 2009